

Nr 112.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare statsbidrag till driftkostnaderna under år 1918 vid erkända alkoholistanstalten hemmet Gunnarskog; given Stockholms slott den 21 februari 1919.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1918 vid erkända alkoholistanstalten hemmet Gunnarskog må, utöver vad som enligt gällande bestämmelser för samma ändamål tillkommit anstalten, till anstalten utbetalas ett ytterligare belopp av två tusen kronor att utgå från det av riksdagen på extra stat för år 1919 anvisade förslagsanslaget å 100,000 kronor till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21
februari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

För vartdera av åren 1916—1919 har riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag beviljat anslag på extra stat för bestridande av statens bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader. Berörda anslag, som givits förslagsanslags natur, bestämdes för år 1916 till 125,000 kronor, för vartdera av åren 1917 och 1918 till 175,000 kronor samt för år 1919 till 100,000 kronor.

Genom kungörelse den 27 oktober 1916 (sv. förf.-saml. nr 470) har Kungl. Maj:t i enlighet med av riksdagen prövade grunder föreskrivit villkor och bestämmelser för åtnjutande av bidrag från ifrågasvarande anslag att gälla tills vidare, så länge anslag för ändamålet beviljas.

Enligt bestämmelserna i nämnda kungörelse kunna erkända anstalter för vård av alkoholister ävensom enskilda dylika anstalter, vilka äro ägnade att på tillfredsställande sätt bereda sådan vård, komma i åt-

njutande av statsbidrag till sina driftkostnader beträffande vårdade personer, för vilka vårdavgiften ej överstigit 3 kronor för dag.

Statsbidraget utgår enligt § 2 i kungörelsen till erkänd alkoholistanstalt

med högst 1 krona 50 öre för dag och sådan person, som vårdats å anstalten på grund av förordnande enligt lagen om behandling av alkoholister, samt

med högst 1 krona 25 öre för dag och person, som vårdats å anstalten enligt 26 § av samma lag.

Till enskild alkoholistanstalt utgår bidraget med högst 1 krona för dag och person, som vårdats å anstalten.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition till 1918 års lagtima riksdag nr 425, därom gjorda framställning har riksdagen medgivit, att, utan hinder av de utav riksdagen godkända grunder för åtnjutande av statsbidrag från ovannämnda på extra stat för år 1918 upptagna förslagsanslag av 175,000 kronor, av samma anslag finge beträffande år 1918 utgå ett tilläggsbidrag med högst en krona för vård dag enligt i statsrådsprotokollet angivna grunder till sådana anstalter, vilka erkänts som allmänna enligt 2 § i lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913.

Genom brev till socialstyrelsen den 20 juni 1918 har Kungl. Maj:t därefter föreskrivit, att, utöver det i § 2 i kungörelsen den 27 oktober 1916 angående statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalter bestämda statsbidraget till erkänd alkoholistanstalt, finge till sådan anstalt beträffande år 1918 utgå ett tilläggsbidrag med högst en krona för varje vård dag, för vilken statsbidrag enligt bestämmelserna i samma kungörelse åtnjötes.

Genom brev den 12 juli 1918 har Kungl. Maj:t sedermera beviljat statsbidrag till driftkostnaderna under år 1918 till vissa enligt 2 § i nämnda lag såsom allmänna erkända alkoholistanstalter, däribland föreningen Gunnarskogs anstalt, hemmet Gunnarskog, ävensom förordnat, att statsbidraget skulle utgå i enlighet med bestämmelserna i förenämnda kungörelse den 27 oktober 1916 och omförmälda brev den 20 juni 1918.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av socialstyrelsen med skrivelse den 17 december 1918 överlämnad skrift hava fröknarna Helena, Elisabet och Maria Forsmark samt fröken Anna Lewin anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till driftkostnaderna under år 1918 vid nämnda anstalt bevilja ett extra statsbidrag av 2,000 kronor.

Hemmet Gunnarskog, som genom brev den 30 december 1916 erkänts såsom allmän alkoholistanstalt, är för närvarande den enda anstalt i riket, som har till ändamål att bereda vård åt kvinnliga alkoholister.

Ansökan om
extra stats-
bidrag till
driftkost-
naderna under
år 1918 vid
erkända alko-
kolistanstal-
ten hemmet
Gunnarskog.

Föreningens styrelse utgöres av, förutom ordföranden, ovan namngivna personer, vilka äro de egentliga initiativtagarna till hemmets upprättande och på egen bekostnad såväl inköpt själva anstaltsfastigheten och nödiga inventarier till hemmet som bestritt övriga utgifter för dess iordningställande.

Föreningen är icke registrerad som ekonomisk förening.

För verkställande av vissa byggnadsarbeten m. m. vid hemmet har Kungl. Maj:t genom särskilda brev den 31 december 1917 och den 31 december 1918 av det utav riksdagen på extra stat för vartdera av åren 1917 och 1918 anvisade anslaget å 30,000 kronor till bidrag till anordnande av erkända alkoholistanstalter beviljat föreningen statsbidrag å sammanlagt 10,000 kronor.

Till stöd för ansökningen hava sökandena åberopat de ekonomiska svårigheter, som drabbat anstalten på grund av den under år 1918 inträffade nedgången i behovet av vårdplatser för kvinnliga alkoholister. Under tiden 1 januari—30 november 1918 hade vid anstalten, som har tio vårdplatser, hela antalet vård dagar uppgått till 1,140. Beläggningen vid anstalten under nämnda tid framgår av följande vid ansökningen fogade

Tablå

Över vid hemmet Gunnarskog inskrivna och utskrivna samt antalet vård dagar under tiden 1 januari—30 november 1918.

	Ingående antal.	Intagna.	Utskrivna.	Utgående antal.	Antal vård dagar.
Januari	6	—	—	6	186
Februari	—	1	2	5	143
Mars	—	—	—	5	155
April	—	—	1	4	138
Maj	—	1	2	3	108
Juni	—	—	1	2	95
Juli	—	—	—	2	62
Augusti	—	—	—	2	62
September	—	—	—	2	60
Oktober	—	—	—	2	62
November	—	1	1	2	69
Summa	6	3	7	2	1,140

Till komplettering härav må nämnas, att, enligt vad jag inhämtat, antalet vård dagar under december månad 1918 utgjorde 92, varför hela antalet vård dagar vid anstalten under nämnda år uppgick till 1,232.

Sökandena hava anført, att anstalten måst organiseras så, att den skulle kunna uppfylla sin förpliktelse att när helst så påfordrades mot-taga tio alkoholister. Uppenbarligen kunde av detta skäl anstaltens personal, som närmast bestode av sökandena, icke minskas, även om detta på grund av en ringare beläggning av vårdplatserna eljest skulle kunnat ske. Följden härav vore, att anstaltens utgifter icke minskades i samma mån som ett mindre antal vårdplatser toges i anspråk, men väl dess inkomster.

Vid ansökningen finnes fogad en tablå över inkomster och utgifter vid anstalten under tiden 1 januari—30 november 1918. Sedermera har genom socialstyrelsen ingivits följande tablå, avseende hela året:

Inkomster:

Statsbidrag för anordnande av anstalten	kronor	8,000: —
Statsbidrag för driftkostnader	»	2,806: —
Vårdavgifter	»	3,376: 61
Inkomster av anstalten (jordbruk, trädgård, hantverk m.m.), brutto	»	1,678: 02
Understödjande medlemmars avgifter	»	170: —
Under året uppkommen skuld	»	8,076: 50
		<hr/>
Summa kronor		24,107: 13

Utgifter:

Löner till personal	kronor	2,000: —
Flitpengar	»	46: 90
Beklädnad åt å anstalten intagna	»	126: —
Kosthållet	»	5,532: 39
Tvätt och renhållning	»	450: —
Ljus och värme	»	500: —
Utgifter för anordnande av anstalten	»	7,643: 26
Andra utgifter	»	7,808: 58
		<hr/>
Summa kronor		24,107: 13

I sin förenämnda skrivelse den 17 december 1918 har socialstyrelsen funnit två omständigheter i förening, nämligen att anstalten dels haft att uppvisa en mycket ringa beläggning under året, dels är den enda alkoholistanstalten för kvinnor i riket, utgöra beaktansvärda skäl för anslagets beviljande. Styrelsen anför härom följande:

Social-
styrelsen.

»Vad först den ringa beläggningen beträffar, framgår av den till ansökningen fogade tablå, att antalet vårdade ingen månad uppgått till mera än sex samt att detta antal under var och en av månaderna juni—november endast utgjort två. Antalet vård dagar under året, december månad undantagen, utgör endast 1,140 eller i genomsnitt cirka 100 för varje månad, det vill säga endast omkring något över en tredjedel av vad antalet vård dagar skulle utgöra, om hemmets samtliga till 10 uppgående vårdplatser varit belagda. Följaktligen har anstalten tillkommande vårdavgifter utgått med vida lägre belopp än de skulle utgått vid full beläggning. Det synes klart, att, även om utgifterna minskas ju mindre antalet vårdade är, dock åtskilliga utgifter, bland annat till personalens underhåll, äro oförändrade vare sig antalet vårdade är större eller mindre. Så småningom torde en alltför ringa beläggning av anstalten komma att undergräva dess ekonomi i sådan grad, att den tvingas att nedlägga sin verksamhet, därest icke staten träder stödjande emellan.

Vad åter angår den andra omständigheten, nämligen att hemmet Gunnarskog är den enda anstalten för vård av kvinnliga alkoholister i riket, torde böra erinras, att vissa bestämmelser i lagen om behandling av alkoholister den 30 juni 1913 förutsätta förefintligheten av alkoholistanstalter med skyldighet att lämna vissa individer föreskriven vård. I betraktande av, att antalet kvinnliga alkoholister är jämförelsevis ringa i jämförelse med antalet manliga sådana, har staten beträffande tillämpningen av dessa lagbestämmelser på förekommande kvinnliga alkoholister hittills byggt på den förutsättningen, att erforderliga vårdplatser skulle beredas genom det enskilda intressets försorg. Vid lagstiftningens behandling i statsrådet den 11 april 1913 framhöll föredragande departementschefen härom följande:

'Behovet av en statens vårdanstalt för kvinnliga alkoholister synes ej vara lika framträdande som behovet av en anstalt för män. Tilläventyrs kan man vänta sig, att här liksom i fråga om minderåriga kvinnliga förbrytare någon enskild stiftelse skulle kunna åtaga sig vården. Om sådant ej skulle låta sig göra, torde kravet på platser å statsanstalt för kvinnor i allt fall bliva så litet, att man att börja med kan tänka sig någon provisorisk och lätt genomförbar anordning.'

De genom bemyndigande den 12 september 1913 tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om statsåtgärder för alkoholistvård hava i sitt den 14 januari 1914 avgivna betänkande hävdad samma synpunkter i frågan men jämväl framhållit, att behovet av en för internering av kvinnliga alkoholister avsedd anstalt enligt deras mening vore ställt utom allt tvivel.

Styrelsen vill i detta sammanhang göra gällande, att den ringa beläggning, som hemmet Gunnarskog särskilt under senare delen av år 1918 haft att uppvisa, dels självfallet icke jävat nämnda uttalande, att en dylik anstalt över huvud är av behovet påkallad, dels torde vara att tillskriva orsaker av delvis rent temporär natur. Jämväl vill styrelsen såsom sin mening uttala, att statens övertagande av det direkta ansvaret för ifrågavarande vårduppgifter med all sannolikhet skulle åsamka statsverket större utgifter än de, som ifrågasättas i förvarande ansökan.

Slutligen må framhållas, att, enligt vitsord av experten för ärenden rörande alkoholistvården, docenten O. V. Kinberg, anstalten skötes på ett tillfredsställande sätt.

Med hänsyn till de alldeles särskilda omständigheter, som i detta fall föreligga, vill styrelsen därför framhålla angelägenheten av att hemmet Gunnarskog, för uppehållande av verksamheten under år 1918, utöver vad jämlikt kungörelsen den 27 oktober 1916 och brevet den 20 juni 1918 tillkommit anstalten, av statsmedel tilldelas det sökta extra bidraget av 2,000 kronor.»

Departement-
schefen.

Den ringa beläggningen vid anstalten under år 1918 i förening med de högt uppdrivna levnadskostnaderna har medfört, att å anstaltens verksamhet för samma år uppstått ett högst betydande underskott — enligt de föredragna räkenskaperna något över 8,000 kronor. Antalet vård dagar under året utgjorde, såsom ovan nämnts, endast 1,232 eller i genomsnitt omkring 100 för varje månad, det vill säga endast något över en tredjedel av antalet vård dagar vid full beläggning. Enligt vad jag inhämtat, uppgick medelkostnaden för vård dag under året till 6 kronor 61 öre. Till jämförelse må nämnas, att, enligt vad som blivit uppläst, hela antalet vård dagar under år 1917 utgjorde 2,313 samt att medelkostnaden per vård dag under sistnämnda år uppgick till 4 kronor 47 öre.

Det lär i följd härav vara uppenbart, att anstalten, trots det tilläggsbidrag, som i enlighet med bestämmelserna i oformärkta brev den 20 juni 1918 tilldelats densamma för sistnämnda år, för sin verksamhet är i stort behov av det sökta statsbidraget, vilket endast skulle utgöra omkring en fjärdedel av nämnda underskott. På grund härav och med hänsyn till de av socialstyrelsen anförda skäl anser jag staten ej böra undandraga sig att under anstaltens nuvarande betryckta läge lämna det begärda tillskottet. Då emellertid gällande grunder för åtnjutande av statsbidrag till driftkostnaderna vid alkoholistanstalter varit underställda riksdagens prövning, är riksdagens medgivande till anvisandet av ifrågasvarande extra statsbidrag erforderligt.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1918 vid erkända alkoholistanstalten hemmet Gunnarskog må, utöver vad som enligt gällande bestämmelser för samma ändamål tillkommit anstalten, till anstalten utbetalas ett ytterligare belopp av två tusen kronor att utgå från det av riksdagen på extra stat för år 1919 anvisade förslagsanslaget å 100,000 kronor till bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader.

Vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.